

Szőnyeg - ún. főszőnyeg (hali)

Textil- és viseletgyűjtemény

Leltári szám:	20881 
Gyár / műhely:	tekke-türkmén
Készítés ideje:	19. SZÁZAD 1. FELE
Készítés helye:	Közép - Ázsia; Nyugat-Turkesztán
Anyag:	gyapjú
Technika:	szenné (aszimmetrikus) csomózás
Méretek:	hosszúság: 202 cm szélesség: 196 cm csomósűrűség: 3050 csomó/dm ²

A szőnyegszövés Kelet művészetének vonzó ága, amely már a középkor folyamán meghódította a Nyugatot. Az idők folyamán egyre nagyobb számban Európába került színpompás példányok harmonikusan beépültek az európai enteriorművészetbe. A készítési technika egyáltalán nem bonyolult: alapja egyszerű szövet, amelynek egy vagy több, kereszt irányú vetüléksora után egy csomósort szőttek, a csomókat pedig két-két hosszanti láncfonálra kötötték. A csomónak két alapváltozata van: 1. szimmetrikus (gördesz vagy török) 2. aszimmetrikus (szenné vagy perzsa). A csomók kilógó végei képezik a szőnyegek – a korábban használt prémekre emlékeztető – bársonyos felületét.

A szőnyegkészítés hazájának Közép-Ázsiát, a török népek lakóhelyét szokták tekinteni. A ma is ott élő türkmének fejlett szőnyegkészítő hagyományait napjainkig megőrizték. Szőnyegeik készítéséhez a birka gyapját és a kecske szőrét dolgozták fel. Maguk gyűjtötte növényekből és rovarokból nyert színezékekkel nagy gondnal festették a csomózáshoz használt gyapjút. Kelméiken a vörös szín árnyalatai dominálnak. Munkáik között a legértékesebb darab – az itt bemutatott tekke-türkmén szőnyeghez hasonló, nagy méretű főszőnyeg – a hali. Ezeknek a családi egység jelképeinek is tartott daraboknak a bordúrral, azaz keretszegéllyel behatárolt középmezéjén medaillonokba komponált törzsi jelvények, ún. gölök sorakoznak.

Irodalom

- Szerk.: Lovag Zsuzsa: *Az Iparművészeti Múzeum. (kézirat)*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1994. - Nr. SZ/45. (Batári Ferenc)
- Gombos Károly: *Régi középpázsiai szőnyegek*. Sárovarri Nadasdy Ferenc Múzeum, Sárovar, 1979. - Nr. 8.
- Szerk.: Miklós Pál: *Az Iparművészeti Múzeum gyűjteményei*. Magyar Helikon, Budapest, 1979. - 324.
- Gombos Károly: *Régi türkmén szőnyegek*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1975. - Nr. 8.
- Egy régi türkmén szőnyeg. *Műgyűjtő*, 6. (1974) 2.. 1974. - 15-19.
- Szerk.: Jakabffy Imre: An interesting Tekke-Turkoman carpet. *Ars Decorativa* 2, 2. (1974). 1974. - 129-141. (Gombos Károly)
- Szerk.: Radocsay Dénes, Farkas Zsuzsanna: *Az európai iparművészet remekei. Száz éves az Iparművészeti Múzeum*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1972. - Nr. 309.

